

DAMIR ZLATAR FREY UMJETNICKI RAVNATELJ MEĐUNARODNOG FESTIVALA KOMORNOG TEATRA ZLATNI LAV

Damir Zlatar Frey

Potrebno je osigurati da se tradicija festivala prenosi dalje, ali i da se prilagodi novim trendovima i potrebama publike

Danas se jasno pokazuje kako je sve, ma koliko teško bilo, imalo smisla i kako iz srca grada možemo to slobodno reći, raste ljubav. Jer Zlatni lav nastao je iz ljubavi i ona ljubav rađa. Ne znam za slične projekte s takvim rezultatom u širem okruženju, i zato sam nadahnut, zaokružen i sretan!

Mladen **RADIĆ**

U Umagu će se od 24. do 30. lipnja održati 25. Međunarodni festival komornog teatra Zlatni lav. Iza ove manifestacije stoji tim na čelu s Damirom Zlatarom Freyom koji je nedavno primio nagradu za životno djelo Grada Umaga.

Četvrt stoljeća značajno je razdoblje u kojem se puno toga dogodilo, no festival je opstao i nastavlja svoj rad, a u čemu je tajna ispričao nam je Zlatar Frey.

Strast i životni poziv

Laureat ste nagrade Grada Umaga. U jednom intervjuu pričali ste o važnosti kazališnih nagrada, a koliko je važna i koju težinu ima ova nagrada?

- Staro je pravilo kako je najteže dobiti tako veliku nagradu u najužoj okolini u kojoj čovjek živi i radi, pa je stoga meni ovo jedno od najvažnijih i najdražih priznanja. Ova nagrada Grada Umaga nosi izuzetnu težinu

i važnost za mene iz nekoliko razloga. Prvo, to je priznanje koje dolazi iz mog voljenog grada i zajednice u kojoj sam stvarao, što čini njegovu simboličku vrijednost nevjerojatno snažnom. Drugo, nagrada Grada Umaga predstavlja prepoznavanje mog umjetničkog opusa i doprinosa lokalnoj kulturnoj sceni, što me posebno raduje jer je kazalište moja strast i životni poziv. Naposljetku, ta nagrada dodatno motivira, ali i obavezuje me da nastavim raditi s istom predanošću i kvalitetom, te da unapređujem kulturni život našeg grada i šire zajednice.

Što pripremate za ovo izdanje festivala, za ovaj »srebrni pir«?

- Uz podršku Grada Umaga prije pet godina otvorili smo dramatični studio u kojem se obrazuju mladi s naglaskom na izvedbenim umjetnostima, posebice drami i pokretu. Iskorištit ću ovu priliku i ekskluzivno najaviti krsno uprizorenje jedinog autorskog kazališta u Istri i šire. Naime, studenti naše škole odlučili su ostati u svom gradu i sa mnom

osnovali svoj teatar u kojem mogu dalje raditi i stvarati autentične kazališne projekte na čijim su osnovama radili punih pet godina.

Kako je taj studentski rad povezan i motiviran upravo festivalom Zlatni lav, logično je da je nova kazališna formacija Koreodrama Histriana Umag proizišla iz 25 godina djelovanja našeg festivala, koji je u Umagu zasadio svoje sjeme i izrastao u komornu kazališnu formaciju posvećenu potpuno samo svojoj kazališnoj estetici i poetici koja se u temelju razlikuje od svih drugih kazališnih usmjerenja.

Zlatne predstave i zlatni put

Uz angažirani pristup fizičkom kazalištu, u temeljima našeg novog kazališta jest i duh našega kraja i festivala, a to je višejezičnost. Tako će se u našem kazalištu moći vidjeti projekti u više jezika, kao što je i prva krsna izvedba ovog komornog kazališta, riječ je o »Adamu i Evi« Miroslava Krležu. Koreodrama »Histriana Umag« dijete je Zlatnog

lava, a prigoda festivalskog jubileja je upravo kao naručena da ga na njoj krstimo!

Koje će teme ove godine biti dominantne?

- Kao i uvijek, jedinstveno je publici otvoriti pogled u kazališnu umjetnost nastalu daleko od komercijalnih i banalnih tokova koji vladaju u jeftinom štivu pozornice. Naravno, kako i sam naslov festivala kaže, riječ je o zlatnim predstavama i zlatnom putu kojim nas vodi ovogodišnji repertoar 25. Zlatnog lava. Prvenstveno su ovdje projekti koji su na tragu istraživačkog kazališta i snažnog autorskog djelovanja na glumce i publiku, zatim komorne drame temeljene na jasnim i virtuoznim glumačkim i redateljskim profilima koje su ponos kazališnih kuća koje su ih proizvele.

Na jednom od prethodnih festivala razgovaralo se o doprinosu Zlatnog lava kazališnoj kulturi Republike Hrvatske. Što biste vi istaknuli kao najveći doprinos?

- Zadovoljan sam da struka

Čudesno da se na našem festivalu igraju predstave na puno jezika, uglavnom su to jezici Istre, njenog duha i posebnosti. Mi to želimo i insistiramo njegovati jer je to dio naše svakodnevnosti i temelj onoga lijepoga što živimo i razmjenjujemo na ovome prostoru. Istra je multikulturalna i multietnička regija, gdje zajedno žive Hrvati, Slovenci i Talijani i ljudi mnogih drugih nacionalnosti i različitosti, vjera i svjetonazora. Suživot, različitost i međusobno poštovanje su ključni za nas

prepoznaje širok kulturni prostor u kojem odjekuju produkcije s festivala Zlatni lav. Jasno je da je to festival na koji umjetnicima nije baš lako plasirati svoje radove jer je interes za umašku pozornicu izrazito velik, a ona je otvorena samo deset dana u godini, uz neumoljivu selekciju.

Umag njeguje svoju tradiciju u kvaliteti i istraživačkom kazalištu. Zaista mogu sa ponosom potvrditi da je naša festivalska pozornica u protekle 25 godine bila riznica najboljih predstava u širem srednjoeuropskom prostoru i Mediteranu. Svaka od njih zaslužila je svoju zlatnu ploču u parku ispred gradskog kazališta da bi zaokružila i potvrdila priču da nas je kao grad festival uvrstio u sam vrh stvaralačke umjetnosti u širem kontekstu.

Koji su vam najdraži trenuci u ovih 25 godina, što vas motivira da radite dalje?

- Najljepše se osjećam gledajući mlade Umageže kako preuzimaju palicu, kako igraju na svojoj gradskoj pozornici, kako s te pozornice prenose predstave na druge pozornice Istre. Vjerujte, jako me usrećuju ova djeca Zlatnog lava koja igraju pred umaškom školskom djecom, posjećuju umirovljenike, djecu s posebnim potrebama u našem gradu i u susjednim gradićima, pronoseći umjetnost blagoslov ljubavi u vrlo kompliciranim vremenima.

Danas se jasno pokazuje kako je sve, ma koliko teško bilo, imalo smisla i kako iz srca grada možemo to slobodno reći, raste ljubav. Jer Zlatni lav nastao je iz ljubavi i ona ljubav rađa. Ne znam za slične projekte s takvim rezultatom u širem okruženju, i zato sam nadahnut, zaokružen i sretan!

Zrak koji dišemo

Kako ste se osjećali kada ste tek počinjali, je li bilo ikada ikakvih sumnji, s vaše ali i tuđe strane, u to što radite?

- Bilo je teško i izazovno. Ja nisam sumnjao u sebe, ali ljudi mene nisu

poznavali. Ja sam došao k njima, a ne oni k meni. Zaljubio sam se u grad i ostao, ali morao sam potegnuti tamo gdje je bila praznina. Danas možemo govoriti o autentičnoj kazališnoj poetici koja izvire u Umagu. Jer grad ne čine kuće već ljudi sa svojim muzejskim školama, kazalištem, knjižnicom, festivalom. Ponosan sam i uživam biti dijelom te sredine.

Što je najteže u organizaciji jednog ovakvog festivala?

- Svake godine najteže je objasniti svima da je umjetnost potrebna kao zrak koji dišemo i voda koju pijemo. Ona je trag koji puštamo za sobom iz kojega rastu oni koji dolaze.

Je li danas lakše organizirati jedan ovakav festival ili ipak nove radne pobjede nameću nove izazove?

- Organiziranje festivala poput Zlatnog lava uvijek nosi svoje izazove, a s vremenom se ti izazovi mijenjaju. Danas, u novom okruženju, jedan od najvećih izazova je pronalaženje novih izvora prihoda. Promjene u gospodarstvu i društvu zahtijevaju prilagodbu načina financiranja kulturnih događaja poput festivala.

Nadalje, kontinuirano prenošenje znanja i iskustva na mlade generacije i nove organizatore također je izazovno. Potrebno je osigurati da se tradicija festivala prenosi dalje, ali i da se prilagodi novim trendovima i potrebama publike.

Istovremeno, kao organizatori, neprestano se suočavamo s nedostatkom resursa i podrške. Ovdje bi nam bila od velike pomoći podrška lokalnog gospodarskog sektora, koji bi nam pomogao graditi stabilnu budućnost festivala i nastavak rada u skladu s visokim standardima koji su postavljeni tijekom proteklih 25 godina.

Nove generacije

Kako je s podrškom od strane Grada, Županije, nadležnog ministarstva?

- Podrška od strane Grada, Županije i nadležnog ministarstva je pitanje koje izaziva mnogo rasprava. Ona je obično prilagođena mogućnostima i prioritetima tih institucija u određenom trenutku. Iako bi bilo poželjno da institucije koje nadziru kulturne događaje budu bliže i razumiju potrebe organizatora festivala poput Zlatnog lava, često se suočavamo s ograničenim resursima i različitim prioritetima.

Vjerujem da bi institucije trebale biti aktivnije u pronalaženju izvora financiranja i podrške za kulturne događaje, ali to zahtijeva promjene u mentalnom sklopu i prioritetima. Ja u tu preobrazbu vjerujem i ona je na pomolu, ali što kad imamo samo jedan život? Svjesni smo da je vrijeme ograničeno.

Kako je s publikom, ima li promjene u broju i sastavu onih koji dolaze? Jesu li se nakon 25 godina stvorile nove generacije koje dolaze gledati predstave na Zlatnom lavu?

- Neprestano se na Zlatnom lavu pojavljuju nove generacije. Oni mladići i djevojke koji su nas počeli pratiti od početka danas su očevi i majke, a majke su u međuvremenu

postale none. Novo je i to da nam se sve više pri predstavama pridružuju građani koji ovdje imaju svoje ljetne kuće. Pun je publike iz drugih gradova Istre i slovenskog primorja. Dolaze glumci iz Trsta, Kopra, Rijeke da vide predstave koje im je teže uljaviti negdje bliže i da se susretu sa kolegama.

Zaista je Umag kroz godine u vrijeme Zlatnog lava postao središte susreta visokokvalitetnih umjetnika, atraktivnih predstava, ugovaranja novih gostovanja, upoznavanja s novim tekstovima, redateljima i glumcima. Sve to se događa kao pulsiranje unutrašnjeg krvotoka festivala, što mu daje snagu i autoritet u kazališnom svijetu i širokom društvenom i medijskom prostoru.

Je li publika postala zahtjevnija, kakve reakcije imate od nje, tim više jer ona dodjeljuje jednu od nagrada?

- Često se dogodi da se nagrada publike poklopi sa nagradom žirija, što samo po sebi govori o kvalitetnoj kazališnoj publici. Pošto mi nismo festival s ključem, mi nikada ne utječemo na takve podudarnosti, pa se zna dogoditi da onaj koji je zaista dobar odlazi iz Umaga s više nagrada.

Suživot, različitost i međusobno poštovanje

Ističete taj suživot, prekograničnu suradnju i sl., očito kao neki moto festivala, ali zašto je to toliko bitno?

- Čudesno da se na našem festivalu igraju predstave na puno jezika, uglavnom su to jezici Istre, njenog duha i posebnosti. Mi to želimo i insistiramo njegovati jer je to dio naše svakodnevnosti i temelj onoga lijepoga što živimo i razmjenjujemo na ovome prostoru. Istra je multikulturalna i multietnička regija, gdje zajedno žive Hrvati, Slovenci i Talijani i ljudi mnogih drugih nacionalnosti i različitosti, vjera i svjetonazora. Suživot, različitost i međusobno poštovanje su ključni za nas.

Ova convivenza nije samo simbol festivala, već je primjer kulturnog i mirnog suživota, posebice u vrijeme kada loše primjere gledamo u vijestima s ratnih bojišta. Koristimo tu mogućnost i posebnost. Odlazimo u teatar u Koper ili Trst, oni dolaze k nama, pa zajedno idemo u Pulu, i tu je ta višejezičnost, ta različitost, jedno u koraku, jedno u djelu i jeziku. Zašto je to bitno? Zato što nam omogućuje da se osjećamo povezano i ujedinjeno, da ostvarimo svoju samoću kad ju poželimo, ali i da uživamo u zajedništvu i različitostima koje nam se nude.

Koliko se Umag promijenio kao grad i kulturno okruženje? Koje su prednosti organizacije jednog ovakvog festivala u Umagu, andeoskom gradu kako ste ga nazvali?

- Puno sam ljudi upoznao baš na festivalu, puno nas umjetnika svih smjerova posjećuje i svi postajemo grad sadržaja, grad susreta, grad kulture i sporta. Festival nam podiže samosvijest o gradu i pruža nam mogućnosti razvijati svoje umjetničke potencijale u našem malom kazalištu, u koje nismo došli baš s ceste, nego smo o njemu i puno toga

Nagrađen za dugogodišnji rad

morali naučiti. Na tragu te globalizacije, na kraju krajeva, ne moramo otići da bismo razvijali svoje talente, već to možemo učiniti kod kuće, u korist svoje zajednice.

Najveća želja za ovaj, ali i za iduće festivale?

- Želim festivalu i svima uz njega, mladim glumcima nagrada Umaga, bolje vrijeme od onoga kroz koje smo morali prolaziti mi koji smo gradili ovu frekventnu točku istarske kazališne kulture. Želim veće povjerenje u nas i poštovanje rada, što je odraz međusobnog razumijevanja, uvažavanja, podrške i pomoći. Tako možemo svi biti sretni, kako oni koji daju, tako i oni koji primaju, svi do kraja i u potpunosti realizirani.

»Želim festivalu i svima uz njega, mladim glumcima grada Umaga, bolje vrijeme od onoga kroz koje smo morali prolaziti mi koji smo gradili ovu frekventnu točku istarske kazališne kulture